

חינוך לחיים

פרשת ראה

הפרשה שלנו עוסקת בתחילתה בעניין הבחירה – הכח העקרוני שקיים ביד כל אדם לבחור בין הטוב לרע. "ראה אנוכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה" וברגע שנתנה הבחירה בידי האדם, הרי שהוא ורק הוא האחראי על תוצאות מעשיו.

הרמח"ל כותב כי זהו עיקר תכלית הבריאה – 'עיקר הבריאה כולה היא, שרצה הבורא יתברך לברוא האדם שיהיה מתדבק בו יתברך ונהנה בטובה האמתית. וזה ע' שיהיו לפניו שני דרכים דרך הטוב ודרך הרע, ויהיה לו כח לבחור באיזה מהם שירצה... ובחפצו בטוב וימאס ברע, אז תנתן לו הטובה האמתית והנצחית' אך אם נדקדק בלשון הפס' נראה שינוי בדרך הצגת שני הצדדים 'את הברכה אשר תשמעו' והקללה אם לא תשמעו' ומדוע לא בדרך זהה??

ה'אור החיים' מסביר הסבר נפלא שיתן לנו מבט נכון על זכותו ויקרת מעלתו של הזוכה לעסוק בתורה ולקיים מצוות, וכך כותב 'להעיר, כי מלבד הברכה המושגת מדרך ה', עוד לו עמה יעוד הטוב, והוא 'אשר תשמעו' כי השמיעה בתורה הוא **תענוג מופלא ומחיה הנפש**, כאמרו 'שמעו ותחי נפשכם' והמרגיש בטעם התורה תשיחנו נפשו' כלומר במילים 'אשר תשמעו' מרמזת התורה כי עצם הזכות לשמוע את דבר ה' ולהטות אוזנים לתורתו היא היא גוף הברכה. כאשר אדם מכיר בערך התורה, יודע מה הוא משיג על ידה, ומבין אל איזו פסגת אושר מובילות אותו מצוות ה' בקיומן, הוא כבר מרגיש כי עצם השמיעה היא הברכה הגדולה שבכל הברכות, ושוב אינו דורש שכר בעד לימודו וציתנותו לדבר ה'. עצם לימוד התורה מהווה מבחינתו שכר טוב מאין כמותו.

הרמב"ם בהקדמה לפר' חלק ממחיש זאת במשל לילד שאביו שכר לו מלמד שילמדו תורה, אך הילד כמוהו לפי שכלו לא שש ללמוד ולכן נאלץ המלמד לרצותו באגוזים ותאנים כדי שיסכים ללמוד. כשגדל כבר לא הסתפק בזה ורצה בגדים יפים על התאמצותו בלימודים. וכשגבר כבר רצה דינר או שתיים בעבור לימודו ועוד ועוד. כל תקופה לפי בגרותו ושכלו, אבד התלמיד את הערך של השכר שנשכר עד עתה, ודרש לקבל שכר בעל ערך משמעותי יותר. אומר הרמב"ם כך גם אדם שזכה להגיע למתיקות וערבות התורה. מתחיל לאבד הנאה ותענוג בגלל שכר אחר שמוצע לו במקומה, הוא מבין ומכיר שכל שכר זה דבר פשוט וחסר משקל לעומת עצם לימוד התורה וקיום מצוות שהיא הטובה האמתית עבורו. על כך אומר דוד המלך בתהילים 'במצוותיך חפץ מאוד' ולא בשכר מצוותיך. חפץ במצווה עצמה ולא בשכרה.

וכך אומר גאון החינוך בעל 'חובת התלמידים' בספרו הכשרת אברכים על הפס' בפרשתנו 'בנים אתם לה' - 'שלא די לנו להיות רק כעבד בן שפחה, שעובד גם כן למלך, רק שעבודתו היא אחר הריחים הרחק מן המלך. את דבריו אינו שומע, ומזיוו אינו נהנה ומתענג, עבוד שהיא בסגירת מח וטמטמום הלב. רצונו ותשוקתו הם להיות בבחינת בן 'בנים אתם לה' אלוקים' ובעבודתו לה' הן בתורה ותפילה והן בשאר המצוות נרגיש את התקרבותנו אליו יתברך. וכמו הן ששמח לקראת אביו שלא ראהו כמה שנים, ואחרי שנענה בגעגועים גדולים על אביו, כן גם נרגיש את ריצת נפשנו לראית אביה, שמתגעגעת עליו כל היום וכל הלילה, רוצה ונמסה, נמיסת הנפש בהשתפכותה אל חיק אביה שבשמים" בעצם מתווה כאן את הדרך כיצד אמורה להראות עבודת ה' של כל יהודי, שאין המטרה ללמוד תורה כעבד כפוי ואנוס בלי שום שמחה, המטרה היא להיות כבן השמח למלא רצון אביו, בהרגשת שייכות, הערכה, אהבה והשתוקקות.

מסופר שדרשן אחד בבר מצווה אמר בדרשתו לחתן 'היום נכנסת לנועם תורה ומצוות' העיר לו בחיור ת"ח שישב שם וכי נכנס עכשיו לנועם? הוא נכנס לעול תורה ומצוות!! הרי קבלת חיובי התורה, היא עול לכל דבר ועניין. הרב שך זצ"ל שהיה שם אמר: הצדק עם שניכם בתורה יש גם בחינה של 'נועם' וגם בחינה של 'עול' ובעצם החתן נכנס ל-'נועם עול תורה ומצוות' זה אומנם עול ושעבוד אבל גם נעים וערב...

מסופר על תלמיד שנסחף ל'ע לרוחות זרות... כשרצו לסלקו מהישיבה ביקש החז"א לשוחח איתו. התלמיד הגיע ושוחח עם החז"א ביחידות כחצי שעה, עברה תקופה קצרה והנה מהפך התחולל בהתנהגותו... שקע כל כולו בתורה. כשנשאל החז"א כיצד הצליח באמצעות שיחה קצרה לחולל המהפך? ענה 'לא שוחחתי עמו כלל על המצב, רק למדתי איתו סוגיא בגמרא 'בחצי שעה הוא טעם את מתיקות התורה, וכיוון שטעם-שוב לא פסק!!! ומסופר על ר' שמואל בירנבוים זצ"ל שבימי חוליו שכב במיטתו, אך שהגיע הזמן לתת שיעור קם ממיטתו והתארגן ללכת לישיבה. הבו שהיה לידו שאלו: הרי הרופא אסר עליך להתאמץ? ענה לו: הרופא אסר עלי להתאמץ אבל הוא לא אסר עלי להתרפאות... כדי שאקבל חיות ורעננות מוכרח אני לצאת לשיעור, זה ירפא אותי...

זוהי ההמחשה לדברי ה'אור החיים' הקדוש וזוהי הדרגה שאמור כל בחור החוזר בימים אלו לתלמודו לכסוף להגיע אליה ולשאוף להשיגה שכך יראה בתורה ובמצוות - 'תענוג נפלא מחיה הנפש'

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

(אוצרותיהם אמלא)

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com